

SEMINARI PERMANENT 2005

1.- La etnicización del emprendedorismo latinoamericano en Barcelona y Madrid

A càrrec de Leonardo Cavalcanti, Investigador postdoctoral en la UAB.

Data: 20 d'octubre de 2005, a les 19.00 h.

Lloc: Aula II del Pati Maning, CERC.

C/Montalegre, 7, Barcelona

D'uns anys ençà les iniciatives empedores dels migrants llatinoamericans residents a Barcelona i Madrid han crescut i s'han diversificat de manera molt significativa. Encara que les activitats es situen majoritària en l'àmbit de les microempreses (com el petit comerç, els bars, les agències de viatges, les perruqueries, els locutoris, etc.), també trobem una gran varietat d'activitats com: ONG's, agències de cooperació internacional, associacions culturals, espais educatius, mitjans de comunicació social, entre d'altres. S'ha de dir que si, per una banda, aquestes diferenciades iniciatives dels llatinoamericans debiliten la imatge de l'"immigrant" com a una categoria social fundada a través de imatges de pobresa, marginalitat i delinqüència, per altra banda, normalment s'encasella aquestes pràctiques en rols, perfils i una sèrie de procediments discursius que etnicitzen de manera homogeneïtzadora la pròpia heterogeneïtat llatinoamericana. En definitiva, aquesta propera sessió del seminari pot donar peu a una àmplia discussió sobre com conviuen i coexisteixen al mateix temps un discurs basat en una concepció "esencialista" de la cultura i un altre amb una noció "processual" de la mateixa, interacció aquesta en la qual la cultura es compresa a la vegada com a un bagatge immutable que es posseeix i que pot determinar grups nacionals tancats i crear estereotips estàtics; així com també com a quelcom que s'emmotlla i es crea conjuntament, que està en continua construcció.

2.- Immigració, locutoris i transnacionalitat: reconstruint espais, relacions i identitats a través de l'ús de les TIC's

A càrrec de Carmen Peñaranda, professora del Departament de Psicologia Social de la UAB i Investigadora del Grup d'Estudis Socials de la Ciència i la Tecnologia (GESCIT) de la UAB

Data: 24 de novembre de 2005, a les 19.00 h.

Lloc: Aula I del CERC, carrer Montalegre, 7, Barcelona

Durant les últimes dècades, el fenomen migratori ha adquirit un progressiu protagonisme a la vida social i a l'imaginari de les nostres societats. L'interès per aquest fenomen es reflecteix tant als nostres discursos quotidians, com en l'esforç de diferents disciplines per aprehendre totes les dimensions que conformen la seva complexitat.

També durant els últims anys, l'auge de les TIC's està fent possible, no només noves maneres de gestionar el coneixement, sinó també noves formes d'entendre i de construir les relacions socials així com de construir noves formes d'organització social. Si fa anys, el migrant havia d'esperar uns quants mesos per rebre una carta, actualment aquesta realitat ha canviat substancialment: avui, el migrant pot comunicar-se amb la seva comunitat d'origen a temps real mitjançant el telèfon, internet, l'enviament de diners i els viatges. Aquestes comunicacions i moviments constants estan traspasant les fronteres convencionals, tant les polítiques com les geogràfiques i les culturals, de tal manera que s'estan construint nous espais,

noves relacions i noves identitats que podríem anomenar transnacionals. La meua recerca s'ha centrat en l'espai del locutori, espai també emergent durant els últims anys a les nostres ciutats i freqüentat per població migrant. Aquest espai s'articula, per una banda, com a un espai d'accés a les noves tecnologies de la informació i la comunicació. En aquest sentit, les apropiacions que els i les migrants fan de la tecnologia en aquest espai els permeten cobrir les seves necessitats de comunicació amb els familiars i amics que van deixar al seu país d'origen i, d'aquesta manera, formar part de la vida de l'altre/a i seguir pertanyent i participant a la seva comunitat d'origen. Però aquests contactes i relacions no només s'estableixen amb les persones que resten allà, al seu país de procedència, sinó que també els "habitants" del locutori poden establir relacions amb les altres persones que transiten per aquest espai. D'aquesta manera, el locutori s'articula no només com a un espai d'accés a les tecnologies, sinó també com a un espai d'establiment i consolidació de xarxes socials. I serà justament aquest sentit el que ens permeti entendre el locutori com a espai transnacional. Però això és el que plantejarem i discutirem a la sessió...

3.- Usos i significats dels hàbits de consum mediàtic dels pakistanesos de Barcelona. Una proposta d'anàlisi

A càrrec d'Amarela Varela. Doctoranda en Periodisme i CC de la Comunicació. UAB

Data: 15 de desembre de 2005, a les 19.00 h.

Lloc: Aula II del Pati Maning, CERC.

C/Montalegre, 7, Barcelona

En aquesta sessió, que partirà de la pregunta per què estudiar els hàbits de consum d'una audiència diaspòrica?, presentarem el model d'anàlisi que, a manera de tesina de doctorat, hem construït per *pensar* la relació que les transformacions identitàries de subjectes que migren mantenen en relació als seus hàbits de consum mediàtic. Per això, la nostra intenció és abordar, des d'una perspectiva teòric-metodològica, l'itinerari imaginat per resoldre la qüestió sobre com els transmigrants pakistanesos transformen les connexions i la informació que consumeixen en capital social tant pel que fa al seu assentament a Barcelona com a la vinculació amb Pakistan i amb altres membres de la seva diàspora.

SEMINARI PERMANENT 2006

1.- Una aproximació al treball sexual als carrers de la ciutat de Barcelona

A càrrec de Celeste Arella (Observatori del Sistema Penal i els Drets Humans)

Organitza: Equip d'Investigació en Antropologia dels Processos Identitaris de l'ICA.

Data: 26 de gener de 2006, a les 19.00 h.

Lloc: Aula I del Pati Maning, CERC (entrada lliure)

carrer Montalegre, 7 Barcelona

Amb l'estudi que es presenta hem volgut apropar-nos a la realitat de l'activitat del treball sexual a la ciutat de Barcelona. Aquest apropament l'hem realitzat des de diversos enfocaments, per tal de tenir una visió més profunda i completa de la realitat que envolta a les treballadores sexual i, específicament, de les vulneracions de drets de les quals són objecte. És així que hem entrevistat a associacions i entitats que treballen amb aquest col·lectiu, als poders públics, als diferents cossos de seguretat i a les pròpies treballadores sexuals.

2.- Prostitutes, jugadors, pobres i vagabunds en el discurs periodístic

A càrrec de Beatriz Marocco (Universidade do Vale do Rio dos Sinos- UNISINOS)

Organitza: Equip d'Investigació en Antropologia dels Processos Identitaris de l'ICA.

Data: 17 de febrer de 2006, a les 19.00 h.

Lloc: Aula I del Pati Maning, CERC (aforament limitat) carrer Montalegre, 7 Barcelona

La professora B. Marocco presentarà i conversarà sobre el llibre que, amb aquest mateix títol, recull les principals conclusions de la seva tesis doctoral i en el qual, a més a més de esbossar la mítica i maldita Porto Alegre de finals del segle XIX, invita a repensar críticament, recorrent especialment a la caixa d'eines foucaultianes, els universos de poder que s'engendren en els discursos periodístics i allò tant d'ahir com d'avui.

3.- La revolta juvenil als suburbis francesos i els seus ecos mediàtics i polítics a Catalunya

A càrrec de Danielle Provansal

Data: 9 de març de 2006, a les 19.00 h.

Lloc: Aula II del Pati Maning, CERC (aforament limitat) carrer Montalegre, 7 Barcelona

A partir de la projecció de la mesa "Després de la revolta" del programa *Millennium. Preguntes amb resposta* de Canal 33, emès el 14 de gener de 2006, i en el qual van participar Sami Naïr, Josep Ramoneda, Alain Blomart, Neus Torbisco i Enrique Santamaría, ens proposem reflexionar col·lectivament sobre la revolta juvenil de novembre a França, sometent a anàlisi no només la situació i els esdeveniments ocorreguts en les perifèries d'algunes ciutats franceses, sinó també, i fonamentalment, com han estat problematitzats --és a dir pensats i tractats-- els esmentats esdeveniments per aquests indrets, del que amb allò s'ha revelat i al mateix temps difós i preformat.

4.- Intercambios interculturales y espacios arquitectónicos

A càrrec de Dra. Cristelle Robin, sociòloga i professora en l'Ecole National Supérieur d'Architecture de Paris La Villette (ENSAPLV)

Data: 5 d'abril de 2006, a les 19.00 h.

Lloc: Aula II del Pati Maning, CERC (entrada lliure, aforament limitat) carrer Montalegre, 7 Barcelona

Las culturas occidentales han elaborado a lo largo de un período histórico de larga duración una concepción unificada del espacio, es decir una concepción que lo concibe como medible, homogéneo, continuo y representable a través de diferentes geometrías (euclidiana, proyectiva, inclusive topológica según sea el nivel considerado); a partir de esta concepción, la ordenación "funcional" del planeta podría estar totalmente elaborada desde la planificación de los territorios hasta la ordenación arquitectónica de las ciudades, de los edificios civiles, de las viviendas, etc.

El espacio y sus representaciones son construcciones sociales y culturales tan variadas en sus formas y en sus estructuras como lo son otros objetos bien conocidos de las ciencias sociales: las lenguas, los sistemas de parentesco o los mitos.

En esta ocasión, abordaremos algunas situaciones históricamente determinadas – colonizaciones, modernizaciones, descolonizaciones, inmigraciones–, algunas formas ideológicas –orientalismo, primitivismo– así como también algunos ejemplos materiales –Exposiciones universales, concursos de arquitectura, "exportaciones" arquitecturales y urbanas– que condicionan la confrontación de culturas espaciales y generan espacios arquitectónicos inéditos.

Mediante algunas muestras puntuales de dinámicas interculturales, se intentará ahondar en los modos en los que se intercambian, se mantienen o se transforman nuevos paradigmas del espacio habitado. Esperamos que esto facilite la comprensión de los enfoques sociales y antropológicos de los usuarios y permita desplazar y superar las posturas de ciertos discursos sobre la globalización.

5.- "¿Nos encaminamos hacia la conformación de una sociedad ectópica? Sociología y banalización de la seguridad"

A càrrec d'Andrés Davila Legerén, Dpto. Sociología 2 (UPV/EHU)

Data: 12 de maig de 2006, a les 18.00 h.

Lloc: Aula de música, Institució Milà i Fontanals (CSIC)
carrer Egipcíaques, 15, Barcelona

En esta sesión se planteará y someterá a debate la cuestión de si la experiencia ectópica --o del fuera de lugar generalizado-- resulta una característica fundamental de la actual deriva securitaria que padecen nuestras sociedades. En este sentido, y a tenor de la banalización de la seguridad que esta deriva comportaría, apenas podemos reconocer ya en las propias prácticas de seguridad aquellas maneras en que practicamos el hacer de todo (y de todos) algo seguro. Para poder hacerlo tendríamos que considerar que esa seguridad banalizada (del estado de seguro) se las ha de ver con una seguridad banal (del devenir seguro) y las formas socio-históricas que la misma adopta. Así que, estamos convencidos de que, una decidida apuesta por atender a los procesos de securización (y su hacer de todo un asunto de seguridad), en lugar de liquidar la ambivalencia de lo seguro, nos permitiría problematizar sociológicamente mejor la seguridad en nuestros tiempos.

6.- Contra l'imperialisme lingüístic. A favor de la linguodiversitat

A càrrec del Dr. Pere Comellas, Grup d'Estudis de Llengües Amenaçades de la Universitat de Barcelona

Data: 31 de maig de 2006, de 19.00 a 21.00 h.

Lloc: Aula II del Pati Manning, CERC (entrada lliure, aforament limitat) carrer Montalegre, 7 Barcelona

Al llarg de les últimes dècades han sorgit tota una sèrie de veus d'alarma relacionades amb la preocupació de què una part molt important del patrimoni lingüístic de la humanitat estigui en perill de desaparició, i, dins d'aquest, de què una de les llengües que pugui desaparèixer sigui el català.

Aprofitant la recent publicació del llibre que dona títol a aquesta sessió, ens proposem xerrar i debatre amb el seu autor sobre els principals arguments en contra de la desaparició de varietats lingüístiques --o millor, sobre els principals arguments a favor de la linguodiversitat.

Com el mateix planteja al pròleg, i que aquí reproduïm amplament, la seva obra té la pretensió de donar resposta --o més ben dit, veure quines respostes es donen actualment-- a una: ¿i què passa si desapareixen les llengües? Què hi perd la humanitat quan es redueix notablement la diversitat lingüística? Per què els catalans, o qualsevol altre parlant de qualsevol de les llengües que se suposen que estan en perill, ens haurien de preocupar pel fet que la nostra llengua es deixi d'usar? De fet, no val més així? No ens entendríem més bé sense tanta varietat? No és un vell somni de la humanitat, una llengua universal?

Dit d'una altra manera, pretén exposar breument els principals arguments en contra de la desaparició de varietats lingüístiques, les que siguin, des d'una perspectiva general. La idea és contribuir a aclarir si la recança que sentim els parlants de llengües amb el futur poc clar té algun fonament més enllà dels nostres sentiments o, al contrari, si les raons per preocupar-se per un fenomen com aquest (que potser no ha de ser necessàriament inquietant o nociu mirat des de fora) només són locals i particulars de cada comunitat. Tenim, doncs –els que temem per la nostra llengua– arguments per recolzar-nos en un marc de defensa de la diversitat o al revés, hem de concloure que tanta llengua no fa gaire servei, o fins i tot que fa més nosa que servei?

7.- Investigación social y (re)construcción de alteridades en situaciones migratorias

A càrrec de Dra. Kàtia Lurbe i Dr. Enrique Santamaría

Data: 12 de juliol de 2006, a les 18.30 h.

Lloc: Institució Milà i Fontanals (CSIC), carrer Egipcíaques, 15, Barcelona

Desde mediados de los años 90 se ha venido desarrollando, en el marco de los estudios sobre migraciones en España, una importante línea de trabajo que pretende dar cuenta de los procesos de construcción social del "inmigrante" en tanto que figura social de la alteridad. En esta sesión pretendemos presentar y debatir colectivamente los resultados del análisis que recientemente hemos realizado sobre las potencialidades y límites de dichos estudios. Entre los principales resultados cabe destacar el hecho de que, además de constatar que en muchas ocasiones la apelación al "otro" y/o a la "alteridad" queda en un mero recurso retórico, que da por evidente quien es el otro y lo que ésta última es, en dichos estudios predomina lo que se ha dado en llamar una "gramática orientalista". En contraste con esta lógica que da cuenta de y concibe la alteridad como efecto de la dialéctica especular entre un "nosotros" y un "ellos", apostamos por plantear la necesidad de llevar a cabo una complejización de las estrategias explicativas de los procesos alteritarios —y por ende de sus correlatos, los identitarios.

8.- La autonomía indígena zapatista y prácticas de auto-gobierno en una época de gobernabilidad neoliberal

A càrrec de Mariana Mora Bayo, doctoranda en Antropologia Social a la Universitat de Texas (Austin).

Data: 20 de novembre de 2006, de 19 a 21.00 h.

Lloc: Aula II del Pati Manning, CERC (entrada lliure, aforament limitat) carrer Montalegre, 7 Barcelona

En esta sesión Mariana Bayo expondrá y conversará sobre los resultados de su investigación de doctorado en antropología social. Durante un periodo de 18 meses, evaluó las culturas políticas de la autonomía indígena zapatista después de más de una década de lucha pacífica por el reconocimiento de los derechos indígenas y por la redistribución de recursos naturales en Chiapas. La investigación pretendió, en primer lugar, identificar hasta qué punto las prácticas de autonomía indígena zapatista impactan prácticas materiales y la formación de identidades indígenas de formas distintas a las prácticas de un estado mexicano neoliberal multicultural. En segundo lugar, la investigación tuvo como objetivo mapear la producción de subjetividades políticas indígenas zapatistas. Los datos etnográficos obtenidos señalan que las prácticas y definiciones atribuidas a la autonomía indígena zapatista son a la vez un efecto de los mecanismos actuales de gobernabilidad neoliberal y desestabilizan dichos mecanismos al generar prácticas descolonizantes. Tanto las políticas indigenistas estatales como la autonomía zapatista facilitan que los actores

sociales sean quienes resuelvan sus propias necesidades y en ambos casos, la lucha se da en el terreno de la (re)producción de la vida misma, donde lo político es inseparable de los elementos socio-económicos y culturales. Sin embargo, argumento que las prácticas políticas zapatistas desestabilizan: ciertas lógicas bajo las cuales se estructura la sociedad mexicana en términos étnico-raciales; la relación entre ciertas lógicas culturales del capital y definiciones de democracia; y las formas en que construcciones hegemónicas de género reproducen una dicotomía entre lo que se entiende por "las tradiciones" indígenas y no-indígenas.

JORNADES I SIMPOSIS 2006

1. I Jornades sobre mobilitats i alteracions socials contemporànies a Barcelona

Tema monogràfic: "ELS REPTES EPISTEMOLÒGICS DE LES MIGRACIONS TRANSNACIONALS"

Data: Barcelona, 21 i 22 de setembre de 2006

Lloc: Auditori del Pati Maning, CERC c/ Montalegre, núm. 7, Barcelona

El Grup Recerca en Antropologia i Sociologia dels Processos Identitaris (ERAPI), de l'Institut Català d'Antropologia (ICA), organitza les primeres jornades de treball sobre les mobilitats i les alteracions socials contemporànies a Barcelona.

Partim del fet que el Barcelonès i, en general, l'àrea metropolitana de Barcelona, compten amb una extensa història en matèria de migracions; migracions que van ser interregionals fa unes dècades i que avui presenten un caràcter fonamentalment transnacional, en inscriure's en el marc d'una progressiva mundialització econòmica, política i sociocultural.

Molts dels estudis que sobre aquestes migracions s'han realitzat han sabut mostrar la gran heterogeneïtat i complexitat de les situacions i processos migratoris, evidenciant així, d'alguna manera, la construcció i conceptualització en masses ocasions reductora que d'elles s'ha tendit i, malauradament, es tendeix a fer des de molt diverses i poderoses instàncies socials.

Les investigacions realitzades i acumulades sobre unes migracions i altres ens permeten parlar d'un veritable corpus de coneixement social sobre el qual mereix la pena reflexionar des d'una perspectiva comparativa. En aquest sentit, la nostra intenció d'organitzar unes jornades va dirigida a promoure una revisió crítica i una valoració epistemològica de la producció de coneixement sobre les migracions i els migrants per tal de, a partir de la llarga i variada tradició d'estudis que sobre la matèria disposem al nostre territori, plantejar i dilucidar un conjunt de problemes relatius al coneixement d'aquests fenòmens socials.

Es tracta, doncs, d'abordar un dels temes que fins fa poc han estat relegats a un segon pla, com és el relatiu a les problemàtiques de tipus epistemològic que l'arribada, la instal·lació i les mobilitats socials dels migrants plantegen a l'estudi i la comprensió de les dinàmiques socials i culturals contemporànies, en les quals hi estan co-protagonísticament implicats. El nostre propòsit és, per tant, propiciar un espai de trobada i de debat en el qual, durant uns dies, puguem discutir i reflexionar col·lectivament i en veu alta, tots aquells i aquelles que ens dediquen a estudiar-les, sobre els reptes de caràcter epistemològic als quals ens encaren les actuals mobilitats poblacionals, amb les seves (re)elaboracions identitàries/alteritàries, i, en particular, aquella que fa referència a les migracions transnacionals que recalen en les distintes ciutats i barris de la comarca del Barcelonès i de l'àrea metropolitana de la seva semi-global capital.

La pretensió, en conseqüència, és preguntar-nos pels nostres supòsits o fonaments científics, sobre el perquè estudiem el que estudiem de la forma en què el fem, per les estratègies de producció d'informació a les quals recorrem, per les categories, nocions i termes dels quals fem ús a les nostres observacions i conceptualitzacions, i, en definitiva, per les implicacions o els efectes que tots aquests supòsits, fonaments, raons i eines teòric-epistemològiques tenen en el coneixement i fins i tot en la mateixa realitat que mitjançant les nostres recerques intentem elucidar.

Per tal de portar a terme aquesta reflexió i debat col·lectiu comptarem amb la participació en diferents meses de treball i discussió d'investigadors i d'investigadores que, com a Leonardo Cavalcanti (GEDIME, UAB), Andrés Davila (KAO, UPV), Juan de la Haba (ERAPI, UNED), Iñaki García Borrego (UC3M), Dolores Juliano (UB), Kàtia Lurbe (CRESP, EHES), Nadja Monnet (Contraplano-LAD, UB), María del Carmen Peñaranda (GESCIT, UAB), Julieta Piastro (Grup Diversitat i Multiculturalisme, URL) i Enrique Santamaría (ERAPI, UAB), estan estudiant, des de diferents disciplines i perspectives teòriques, els actuals processos i situacions migratòries.

Junt a aquestes meses, les jornades comptaran amb un espai destinat a la presentació i debat de ponències lliurement proposades per les persones inscrites a les mateixes. En aquest cas, el període de recepció de les propostes (que han de ser aproximadament de 150 paraules) és fins al dia 31 de juliol; data a partir de la qual ens posarem en contacte amb els seus autors o les seves autores per a comunicar la seva acceptació o no i per a concretar altres informacions d'interés.

Finalment les jornades es tancaran amb un diàleg de clausura sobre "Coneixement, migracions i gènere", entre Dolores Juliano i Danielle Provansal.

Simposi Nuevas identidades/alteridades en el espacio latino-euro-americano

52º CONGRESO INTERNACIONAL DE AMERICANISTAS

Data: del 17 al 21 de juliol de 2006

Lloc: Sevilla

Simposi sobre "Nuevas identidades/alteridades en el espacio latino-euro-americano" coordinat per Enrique Santamaría i Leonardo Cavalcanti i presentat en el 52º CONGRESO INTERNACIONAL DE AMERICANISTAS

SEMINARI PERMANENT 2007

1. "Schengen sin esfuerzo"

A càrrec de Vahida Ramujkic

Organitza: Equip d'Investigació en Antropologia dels Processos Identitaris (ERAPI) de l'ICA

Data: 28 de febrer de 2007, a les 19.00 h.

Lloc: Aula II del Pati Maning del CERC, carrer Montalegre, núm. 7, Barcelona (entrada lliure, aforament limitat)

Vahida Ramujkic, artista nascuda a Belgrad i establerta a Barcelona, presentarà i conversarà sobre el treball que individualment ha realitzat, sota la forma de senzill llibre d'aprenentatge, sobre la zona i el dispositiu burocràtic Schengen. Com ella mateixa afirma "Schengen sense esforç tracta sobre les practiques quotidianes que s'empren en el procés de canvi de status legal per a ciutadans no comunitaris".

2. "Las viajeras del siglo veinte: una historia oral de mujeres brasileñas inmigrantes en el área de Boston."

A càrrec de Heloisa Galvão

Data: 11 d'abril de 2007, a les 17.00 h.

Lloc: Aula A, Institució Milà i Fontanals (CSIC), c/ Egipcíaques, núm. 15, Barcelona.

Amb motiu de la presència durant uns dies a Barcelona de la periodista brasilera Heloisa Galvão hem organitzat una xerrada-debat sobre el seu últim treball. Heloisa Galvão és autora de diversos llibres, entre els quals hi és el que dona títol i sobre el que versarà la nostra sessió, *Travelers of the Twentieth Century: an Oral History of Brazilian Immigrant Women in the Boston Area*, és cofundadora del "Brazilian Women's Group" en Boston —ciutat on resideix— i en 2002 va rebre el premi "Ordem do Rio Branco", concedit pel President de Brasil a les persones que destaquen pels seu serveis als emigrants brasilers a l'estranger.

3. El movimiento de migrantes "sin papeles" en Barcelona. Balance y perspectivas.

A càrrec d'Amarela Varela (periodista i membre de l'ERAPI)

Data: 17 de maig de 2007, a les 19.00 h.

Lloc: Aula II del Pati Maning del CERC, carrer Montalegre, núm. 7, Barcelona (entrada lliure, aforament limitat)

En aquesta sessió, la periodista i investigadora social Amarela Varela, partint d'un exemple concret de lluita migrant, com és, des de la dècada passada, aquest novíssim moviment social, que, protagonitzat per migrants de totes les perifèries postcoloniales que, a l'instal·lar-se en l'Estat Espanyol, concretament en la ciutat de Barcelona, trien descentrar-se del lloc de víctimes que la representació miserabilista de la immigració els assigna, per convertir-se en agents, en subjectes polítics, que mitjançant tot un seguit d'accions i de mobilitzacions, i en complicitat amb altres actors locals, estatals o europeus, demanda al govern espanyol la regularització sense condicions de totes les persones que la seva política d'estrangeria manté irregularitzades. Així, doncs, al llarg de la sessió es presentarà i debatrà sobre la sociogènesi d'aquest moviment social, el desenvolupament evolutiu de les seves reivindicacions i les diferents estratègies que aquests militants porten a terme, segons la mobilització i el context polític, per assolir que els migrants que manquen de reconeixement jurídic de persones siguin finalment reconegudes com a tals.

4. La influència de l'exili en el desenvolupament de l'Antropologia a Espanya i Catalunya

A càrrec del Dr. Claudi Esteva-Fabregat, catedràtic emèrit de la Universitat de Barcelona

Data: 14 de juny de 2007, a les 19.00 h.

Lloc: Amfiteatre de la Residència d'Investigadors, carrer Hospital 64, Barcelona (entrada lliure, aforament limitat)

En aquesta sessió, impartida pel Dr. Claudi Esteva-Fabregat, s'analitzaran les repercussions que per al desenvolupament i la institucionalització de l'Antropologia en Espanya i Catalunya va tenir la guerra civil, i el seu consegüent exili, així com l'empremta que en això va suposar la tornada d'alguns d'aquests exiliats republicans i, posteriorment, l'arribada d'uns altres, especialment procedents de Llatinoamèrica.

Aquesta sessió servirà com a preinici i presentació pública de les jornades sobre "**Exilis, desexilis i ciències socials**" que, des del grup ERAPI, i en col·laboració

amb Contraplano - LAD, estem organitzant per als dies 12 i 13 de setembre de 2007.

5. Migrar en femenino. Aproximación a través de una historia de vida

A càrrec d'Alba Shirley Tamaño (Llicenciada en Història per la Universidad Nacional de Colombia, seu Medellín, i doctoranda en el Departament de Psicologia Social de la Universitat Autònoma de Barcelona)

Data: 28 de juny de 2007, a les 18.00 h. (Entrada lliure)

Lloc: Aula A, Institució Milà i Fontanals (CSIC), c/ Egipcíacques, núm. 15, Barcelona.

En aquesta sessió s'exposaran, a manera de conclusions, algunes de les principals impressions psicossociològiques d'una recerca que, tenint per objecte construir la història de vida d'una dona madura colombiana recentment migrada a Espanya, i ella mateixa travessada pel procés migratori, tant acadèmic com vital, de la investigadora, ajuda a comprendre d'una manera més complexa les trajectòries i experiències migratòries femenines contemporànies. La sessió, per tant, permetrà apuntar i debatre alguns aspectes del diàleg que ha constituït aquesta història de vida, de l'univers conceptual que d'ell ha sorgit i, en definitiva, dels sentits que sostenen aquest doble viatge de llarg recorregut.

6. La construcción del campo de estudios sobre el exilio. Una aproximación a partir del exilio de la última dictadura militar en Argentina

A càrrec de la Dra. Silvina Jensen, historiadora i professora de la Universidad Nacional del Sur (Bahía Blanca, Argentina).

Data: 16 d'octubre de 2007, a les 19.00 h.

Lloc: Aula II del Pati Maning del CERC, carrer Montalegre, núm. 7, Barcelona (entrada lliure, aforament limitat)

En aquesta sessió, que prossegueix les recentment clausurades jornades sobre "Exilis, desexilis i ciències socials", la Dra. Silvina Jensen farà un recorregut pels principals itineraris de la historiografia de l'exili de l'última dictadura militar argentina, amb la finalitat d'elucidar, en el contrapunt literatura tescimonial-literatura acadèmica, les temàtiques més analitzades, els canvis en les lògiques de lectura dominants d'acord amb la renovació disciplinària i les demandes de la societat, les manques més significatives i les possibilitats futures que planteja un territori poc explorat. En conseqüència, mostrarà que el "buit historiogràfic" que sobre l'exili del '76 hi ha en les ciències socials argentines no només guarda estreta relació amb la seva sub-representació en la memòria de la repressió dictatorial, com havia posat en relleu amb anterioritat, sinó que sembla ratificar l'escassa atenció que els historiadors argentins han prestat als desterrament que han acompanyat l'esdevenir nacional des del segle XIX.

Silvina Jensen, és doctora en Història per la Universitat Autònoma de Barcelona i professora d'Història de la Historiografia i Metodologia de la Investigació Històrica en la Universidad Nacional del Sur (Bahía Blanca); és així mateix investigadora adjunta de CONICET. En els últims anys, s'ha dedicat a temes lligats a la història recent argentina i llatinoamericana, els estudis comparats de la memòria de la repressió i de la violència a Argentina i al Con Sud en la dècada dels 70 i actualment treballa sobre l'exili català de la guerra civil a Argentina, sobre les seves trajectòries i subjectivitats. Entre les seves publicacions destaquen: *La huida del terror no fue olvido. El exilio político argentino en Cataluña (1976-1983)*, Editorial Bosch-CO.SO.FAM, Barcelona, 1998; el llibre col·lectiu, compilat amb Pablo Yankelevich, *Exilios. Destinos y experiencias bajo la dictadura militar*, Libros del Zorzal, Buenos Aires, 2007; y *La provincia flotante. Historia de los exiliados*

argentinos de la última dictadura militar en Cataluña (1976-2006). Casa Amèrica Catalunya, Barcelona, 2007.

7. Los nuevos cercamientos del saber: mercantilización y exclusión en la producción del conocimiento

A càrrec de Javier E. Romano (llicenciat en sociologia per la uruguiana Universidad de la República, doctorant del Departament de Psicologia Social de la Universitat Autònoma de Barcelona i membre del grup ERAPI).

Data: 13 de desembre de 2007, a les 18.00 h.

Lloc: Aula A, Institució Milà i Fontanals (CSIC), c/ Egipcíaques, núm. 15, Barcelona.

Des de distints abordaments i disciplines científiques existeix un interès general orientat a dilucidar els processos intrínsecs a la producció de coneixement. Aquesta preocupació constitueix una veritable font generadora de debats i d'interrogants sobre els discursos i pràctiques que confereixen sentit als components del nostre imaginari. Les migracions, l'alteritat, la integració, entre moltes altres, solen ser categories que es representen de manera homogènia, descontextualitzades i acolorides per les més diverses ideologies però amb el segell inconfosable *d'objectes o productes científics*. En aquest escenari, ens interessa ver visible, contextualitzar i problematitzar certs discursos que contribueixen a definir el coneixement com una mercaderia més. Aquesta nova barrella semàntica mereix ser abordada ja que forma part d'un dispositiu de saber/poder que està actuant sobre institucions educatives i investigadores, com la Universitat, i la materialitat dels nostres propis cossos de forma accelerada i invisible.

JORNADES I SIMPOSIS 2007

1. II Jornades sobre mobilitats i alteracions socials contemporànies Tema monogràfic: "EXILIS, DESEXILIS I CIÈNCIES SOCIALS"

Data: 12 i 13 de setembre de 2007

Lloc: Sala d'Actes de la Residència d'Investigadors, carrer Hospital 64, Barcelona

Després de l'experiència de les primeres jornades organitzades per l'ERAPI i dedicades monogràficament als reptes epistemològics de les migracions transnacionals, hem volgut dedicar, en aquesta ocasió en col·laboració amb Contraplano — LAD, la seva segona edició a un tema també poc atès, malgrat les seves dimensions i significacions socials, en els estudis actuals sobre les mobilitats poblacionals contemporànies a Espanya i Catalunya; un tema que constitueix una constant en les preocupacions tant investigadores com vitals dels membres del grup. Es tracta de les migracions polítiques, dels exilis; d'aquest fenomen tan polièdric i complex que, com afirmava Edward W. Saïd, "és quelcom curiosament encisador sobre el que pensar, però terrible d'experimentar."

En efecte, dins de les mobilitats poblacionals contemporànies un fenomen que pensem que està paradoxalment subteoritzat, i més si tenim present la gran proliferació d'estudis que avui en dia hi ha sobre els immigrants econòmics i la seva arribada i instal·lació a la societat catalana.

No cal dir que, la ciutat de Barcelona i la seva àrea metropolitana, així com Madrid o València entre moltes altres, han estat al llarg de la història moderna i contemporània origen i destí fonamental de migracions polítiques. En molts casos, aquestes migracions polítiques que han estat migracions d'anada i tornada, exilis que han significat un segon exili, propi i/o familiar, voluntari o imposat; en suma, un veritable reexili.

La nostra pretensió és, doncs, reflexionar i discutir col·lectivament sobre els exilis que han tingut com origen i/o per destí la península ibèrica, de tal manera que es pugui reflexionar críticament sobre el corpus de coneixement social produït i acumulat sobre el tema i, sobretot, encarar l'anàlisi de les estretes i complexes relacions entre exilis i ciències socials. En aquest sentit, es tracta de posar l'accent no només en els estudis empírics que sobre el tema s'han fet, no només en les variades formes en què s'han estudiats els exilis, dels enfocaments disciplinaris i perspectives teòriques, on predomina la mirada històrica i narratives testimonials, amb els conceptes i metodologies que s'han aplicat, sinó també, o sobretot, el paper que han jugat i juguen els exilis i els exiliats en la consolidació i difusió de les mateixes i diverses ciències socials a Catalunya.

En aquest sentit, les jornades seran una bona ocasió per reflexionar críticament sobre l'estat dels estudis que estem portant a terme, per posar en relació a aquelles persones que estem fent recerca sobre els diferents aspectes de la qüestió i per produir materials que serviran per aprofundir en un tema que no està massa visibilitzat socialment ni acadèmica.

No tenim cap dubte que analitzar els exilis en relació amb les ciències socials, i molt particularment el paper que han jugat i juguen les migracions i els migrants polítics, amb els seus motius, vivències, trajectòries, percepcions i influències, serà de gran utilitat per comprendre millor alguns aspectes claus de les mobilitats poblacionals contemporànies, i en particular per trencar amb el miserabilisme, l'etnicisme i l'utilitarisme que són predominants en l'actual manera d'enfocar i de tractar les migracions.

Amb la finalitat de portar a terme aquesta anàlisi i reflexió col·lectives contarem amb la participació en diferents taules d'estudiosos com Michel Agier, Roberto Bergalli, Claudio Bolzman, Andrés Davila, Juan de la Haba, Dolores Juliano, Miquel Izard, Danielle Provansal, Kàtia Lurbe, Enrique Santamaría o Verena Stolcke.

Al costat d'aquestes taules, les jornades comptaran amb un espai destinat a la presentació i al debat de ponències lliurement proposades per les persones inscrites en les mateixes. En aquest cas, el període de recepció de les propostes (que han de ser aproximadament de 450 paraules) és fins el dia 9 de juliol; data a partir de la qual ens posarem en contacte amb els seus autors o les seves autores per comunicar la seva acceptació o no, i per concretar altres informacions d'interès.

Programa

Dimecres, 12 de setembre

9:00 Obertura i presentació de les jornades

9:30 Mesa 1:

- Claudio Bolzman (IES, Ginebra) "Una aproximación teòrica al exilio (desde el caso latinoamericano)"
- Danielle Provansal (UB) "Abdelmalek Sayad y el exilio"

11:30 Descans

12:00 Mesa 2:

- Enrique Coraza (USAL): "Los que fueron, los que vinieron: los exilios entre Uruguay y España en el siglo XX, complejidad y redes."

- Michel Agier (EHESS, París): "Los campos de refugiados en las ciencias sociales"

14:00 Dinar

16:30 Taller "Estudiar els exilis" (Moderador: Andrés Davila, UPV)

Taller en el qual s'exposaran i debatran les ponències de lliure proposta.

20:00 Cicle de cinema: "Visions de l'exili"

Activitat paral·lela, organitzada per Contraplano-LAD, i d'entrada lliure i gratuïta.
Dijous, 13 de setembre

9:30 Mesa 3:

- Hector Silveira (OSPDH): "Evolución e implícitos políticos de la legislación sobre asilo y refugio en España y la UE"

- Kàtia Lurbe (IRIS, París) "Exilios, subjetividades alienadas y atención a la salud mental"

11:30 Descans

12:00 Diàleg de clausura: "Exilis i ciències socials crítiques en Espanya".

Diàleg entre Walter Actis (Colectivo IOÉ) i Verena Stolcke (UAB).

Modera: Dolores Juliano (UB)

14:00 Dinar

16:30 Cicle de cinema: "Visions de l'exili". (Homenatge a Joaquim Jordà)

Activitat paral·lela, organitzada per Contraplano-LAD, i d'entrada lliure i gratuïta.

- Projectió de la pel·lícula "Les literatures de l'exili" (Joaquim Jordà, 2005)
- Taula rodona: "Joaquim Jordà i l'exili".

Divendres, 14 de setembre

11:00-20:00 Cicle de cinema: "Visions de l'exili" (Marató cinematogràfic)

Activitat paral·lela, organitzada per Contraplano-LAD, i d'entrada lliure i gratuïta.

2. Jornada de treball "Fotografia i Alteritats"

Data: 16 de gener de 2008, de 10:00 a 14:00 i de 16:00 a 20:00

Organitzen: Grups de treball en Socioantropologia dels Processos Identitaris (ERAPI) y Contraplano – Laboratori d'Acció Documental (LAB), de l'Institut Català d'Antropologia (ICA), Grupo de Investigaçãõ sobre Jornalismo (GIJ), de la Universidade do Vale do Rio dos Sinos (UNISINOS) i OVNI-Arxiu de l'Observatori.

Lloc: Institució Milà i Fontanals (CSIC), c/ Egipcíaques, núm. 15, Barcelona.

L'objectiu de la jornada és reflexionar col·lectivament sobre les pràctiques i els usos de la fotografia i de les complexes relacions que aquesta té amb les mobilitats i alteracions socials. S'intentarà insistir tant en com les transformacions socials afecten a l'exercici de la fotografia, com en allò que vehicula, institueix o fa irrompre el registre i les representacions fotogràfiques de les alteritats, i en concret d'aquelles que cristal·litzen al voltant de les migracions contemporànies.